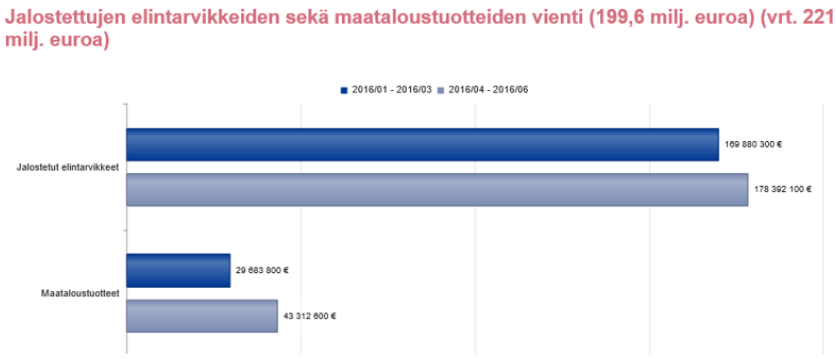
YMPÄRISTÖVALIOKUNTA 28.03.2017

1. Mikä on elintarvikeviennin tila?

- Suomen elintarvikevienti on uudelleen kasvussa, ja sen arvo on tällä hetkellä 1,5 miljardia euroa vuodessa
- Kansainvälinen elintarvikekauppamme on yhteensä noin 6 miljardia euroa (sisältää suoran viennin lisäksi elintarvikealan ulkomaisten tytäryritysten paikallisen liikevaihdon, eli noin 4,5 mrd €)
- Elintarvikkeiden kauppataseen vaje on noin 2,7 miljardia euroa (tuonti on noin 4,3 miljardia euroa). Elintarvikealan kauppatase voidaan Food from Finland -ohjelman toimenpiteiden ja lisääntyneen suomalaisten yritysten vientiaktiivisuuden kautta kuroa kiinni, ja synnyttää merkittävä arvonlisä Suomeen.
- Venäjälle asetetut pakotteet ja vastapakotteet ovat tyrehdyttäneet merkittävän osan elintarvikeviennistämme Venäjälle; vastapakotteiden aiheuttama menetys on ollut lähes 300 m€, joka on asettanut vientiyrityksemme ja koko ruokaketjun vaikeaan tilanteeseen, erityisesti tästä on kärsinyt maitotalous-, liha- ja kalasektorimme. Riippuvuus Venäjän markkinoista oli erittäin suuri, ennen EU:n asettamia pakotteita / Venäjän vastapakotteita, noin 28 % (400 m€) viennistämme kohdistui Venäjän markkinoille.
- Olemme kuroneet jo lähes kiinni viimeisen kahden vuoden aikana Venäjän markkinoiden aiheuttaman vajeen (noin 300 m€) elintarvikevientiimme
- Elintarvike- ja juomasektoriemme viennin tilanne on yritysten aktiivisuuden ja Food from Finland –ohjelman toimenpiteiden myötä muuttumassa nopeasti, ja vientimme on kohdistumassa uusiin markkinoihin, niin Euroopassa kuin Aasiassa (Kiina, Japani, Etelä-Korea). Uusina markkinoina olemme avaamassa yrityksille tietä myös mm. Lähi-Itään ja USA:n markkinoille
- Vientimme EU – alueelle kasvoi jo vuoden 2015 aikana noin + 80 m€ (jalostettujen elintarvikkeiden vienti EU –alueelle kasvoi 2015 noin + 50 m€ vrt v. 2014) ja on kasvussa edelleen. Ohessa esimerkkinä taulukko viennin kehityksestä EU –alueelle jalostettujen elintarvikkeiden ja maataloustuotteiden viennin osalta ajalta 4 – 6 / 2016 vrt. 1 – 3 / 2016: kasvua kolmessa kuukaudessa oli yhteensä 22 m€.

- Kotimarkkinamme Suomessa ei kasva käytännössä ollenkaan, ja käytettävissä olevat myyntikanavat kotimaassa ovat erittäin keskittyneitä ja rajallisia, ainoastaan vienti ja kansainvälistyminen tuovat yrityksille uusia myyntikanavia ja sitä kautta kasvua. Vienti on käytännössä ainoa kasvureitti pk-

yrityksillemme. Viennin synnyttämä lisäarvo jää Suomeen, toimialan kotimaisuusaste on peräti 82 %. Suomalaisen maatalouden raaka-aineiden jatkojalostuksen turvaaminen ja volyymin kasvattaminen mahdollistuu viennin kasvun myötä

- Uusia markkinoita ja markkina-alueen laajentamista tarvitaan kipeästi, jotta elintarviketeollisuutemme kannattavuus ja toiminta voidaan turvata;
    - Suomalaisista elintarvikealan pk-yrityksistä vain noin 13 % toimii kansainvälisillä markkinoilla
    - Pk-yritykset on saatava kansainvälistymään laajemmin ja aloittamaan elintarvikkeiden vienti, tästä on viimeisen kahden vuoden aikana saatu erittäin positiivisia merkkejä
    - Vientiä harjoittavilla pk-yrityksillä viennin osuus liikevaihdosta vaihteli 5–10% välillä, tämä pitää saada kasvuun
    - Isommilla yrityksillä ja varsinkin teollista suoramyyntiä tekevillä yrityksillä viennin osuus liikevaihdosta oli jopa 20–60%. Vienti on näille yrityksille ehdottoman tärkeä ja strateginen osa liiketoimintaa.

- Food from Finland -ohjelman tavoitteena on elintarvikeviennin kaksinkertaistaminen 3 mrd euroon vuoteen 2020 mennessä, sekä noin 5000 uuden työpaikan synnyttäminen elintarvikesektorille. Elintarvikealan työllistävä vaikutus Suomessa on erittäin merkittävä; toimiala työllistää suoraan lähes 38 000 henkilöä ja epäsuorasti yli 300 000 henkilöä
- Food from Finland ohjelman tavoitteena on lisäksi hyvin laaja yritysten välisen yhteistyön synnyttäminen.
- Tavoitteena on myös luoda Suomelle korkeampi maaimago ja vahva brändäys elintarviketuotannon osaajamaana; tavoitteena on luoda erityinen korkean osaamistason rooli suomalaisille elintarvikkeille, josta hyötyy koko elintarvikealan arvoketju ja kaikki toimialan yritykset.

2. Mitä elintarvikeviennin eteen on tehty?

- Food from Finland –ohjelma edustaa koko elintarviketoimialaa, ja yritykset ovat siihen vahvasti sitoutuneet. Elintarvikealan toimijoiden koko arvoketju on saatu mukaan vientiohjelmaan (suuryritykset, pk-yritykset, Elintarviketeollisuusliitto, MMM, MTK, Evira, muut yhteistyöorganisaatiot). Ohjelman saama palaute on ollut erittäin positiivista ja yritysten motivaatio tehdä yhteisiä vientitoimenpiteitä on hyvin korkea. Ohjelmalla on jo 100 yritystä jäseninä, toiminnassa on mukaan yhteensä noin 130 yritystä. Käytännössä lähes kaikki elintarvike- ja juoma-alan vientiä harjoittavat yritykset ovat ohjelmassa mukana
- Food from Finland -ohjelman toiminnassa liitetään tähän saakka erillisesti ja hajanaisesti toteutetut vienninedistämistoimenpiteet yhdeksi kokonaisuudeksi; ohjelma toteuttaa yhdenmukaista viennin kehittämisstrategiaa ja parantaa ”Suomi-ruoan” –näkyvyyttä kansainvälisesti yhdessä toimialan kanssa valituilla 15 kohdemarkkinalla
- Ohjelman synnyttämä yhteistyömalli auttaa etenkin pk-yrityksiä viennin käynnistämisessä ja kansainvälisessä markkinoinnissa. Yhdenmukainen toimintamalli auttaa kohdentamaan niukat resurssit mahdollisimman tehokkaasti viennin edistämiseksi
- Food from Finland –kasvuohjelmassa suomalaisten yritysten laajapohjainen yhteistyö, yhteinen tarjoama ja Suomen osaamiskärkien kautta tehty markkinointi luovat erinomaisen kasvualustan Suomen elintarvikeviennin kasvattamiselle
- Ohjelma on hyvin käytännönläheinen ja konkreettisiin tuloksiin tähtäävä. Ohjelma on ajalla 9 / 2014 – 12/2016 toteuttanut jo noin 80 kansainvälistä ostaja-, messu-, media- ja koulutustapahtumaa
- Ohjelman toimenpiteet ovat riittävän isoja ja merkittäviä. Pitkäjänteisyys täytyy näkyä tekemisessä kaikilla markkina-alueilla

- Elintarvikealan kaikki suuryritykset on saatu mukaan ohjelmaan. Elintarvikealan viennin tuplaaminen ei onnistu pelkästään pk-yritysten vientiä kasvattamalla
- Ohjelman synnyttää nopeita onnistumisia yrityksille:
    a. Yli 50 ohjelman jäsenyritystä on saanut aikaan uusia sopimuksia / uusia markkina-avauksia ohjelman toimenpiteiden seurauksena
    b. Food from Finland –ohjelma on esitellyt suomalaisille yrityksille tähän mennessä jo noin 2000 uutta potentiaalista asiakasta
    c. Uusia sopimuksia tehdään koko ajan, mm. Saksaan vähintään 100 uutta tuotetta 2017 aikana
    d. Yritysten tekemät sopimukset ovat pitkäaikaisia ja jatkuvia (säännölliset toimitukset kohdemaihin)
    e. Merkittävä joukko ohjelman jäsenyrityksiä on kasvattanut vientiään 20 – 80 %.

3. Mitä pitäisi vielä tehdä elintarvikeviennin eteen?

- Food from Finland –ohjelman toiminnan jatkuvuus sekä rahoitus pitää pitkäjänteisesti turvata; toiminnan ei pitäisi olla projekti- tai hankevetoista, vaan jatkuvasti budjettirahoituksen piirissä, vrt Ruotsi
- TEM rahoittaa ohjelmaa tänä vuonna 1,3 m€ ja MMM 0,7 m€, yhteensä rahoitus on 2 m€. Tämä on se julkisen rahoituksen taso, joka vähintään pitäisi vuosittain kohdistaa konkreettiseen elintarvike- ja juoma-alan viennin kehittämiseen, jotta tuloksia syntyy
- Yritykset sijoittavat lisäksi vuosittain Food from Finland ohjelman toimenpiteisiin suoraan noin 0,6 – 1,0 m€. Tämän lisäksi yritykset investoivat huomattavia summia vuosittain omien vientitoimenpiteittensä toteuttamiseen
- Ruotsilla on vastaava järjestelmä ollut käytössä jo yli 20 vuotta ja tulokset ovat olleet hyvät; Ruotsin elintarvikevienti on 2000 –luvulla lähes kolminkertaistunut pitkäjänteisen työn avulla
- Ministeriöiden tiivis yhteistyö TEM – MMM – UM ohjelmatyössä tuo parhaan lopputuloksen; Finpro / Food from Finland tekee saumatonta Team Finland yhteistyötä koko ajan useiden suurlähetystöjen kanssa, erittäin hyvällä menestyksellä. Suurlähetystöt ovat ottaneet Food from Finland –ohjelman osaksi toimintaansa. Suurlähetystöt, jotka ovat olleet mukana toiminnassa ovat; Peking, Tokio, Soul, Abu Dhabi, Riad, Pariisi, Madrid, Rooma, Tukholma, Oslo, Riika, Vilna, Berliini, Kööpenhamina, Johannesburg (Pretoria) sekä konsulaatit Shanghai, Milano ja New York
- Elintarvikealan viennin kehittäminen tarvitsee lisää osaajia ja alalle hakeutuvia nuoria, kielitaitoisia henkilöitä. MMM on tuonut esiin osana Ruokapoliittista selontekoa tämän tarpeen. Yhteistyö Opetusministeriön kanssa on jo käynnissä AMK –tasoisen koulutuksen käynnistämiseksi
- Kansainvälisen yhteistyön lisääminen. Suomalaisen osaamisen kasvattamiseksi tarvitaan yhä laajenevaa kansainvälistä yhteistyötä, erityisesti kuluttajatuotteiden viennissä. Food from Finland –ohjelma on aloittanut yhä laajentuvan yhteistyön elintarvikeviennin osalta niin Ruotsin kuin Tanskankin kanssa. Tämä aloite esitettiin kaikille Pohjoismaiden maatalousministereille kesäkuussa 2016. Yhteistyötä on toteutettu jo Etelä-Koreassa, sekä toteutetaan laajentuneessa määrin tänä keväänä Hongkongissa, Tokiossa ja Shanghaissa. Tavoite on laajentaa entisestään tätä yhteistyötä. Keskusteluyhteys on avattu myös Iso-Britannian vastaavan elintarvikevientiohjelman vastuuhenkilöihin
- Finpro / Food from Finland ja Tekes ovat parhaillaan laajentamassa yhteistyötään elintarvikeviennin osalta, mm. kehittämällä uutta businessmallia elintarvikkeiden verkkokauppaa koskien, erityinen fokus Kiinan verkkokaupassa, joka on maailman suurin. Food from Finland neuvottelee parhaillaan sekä Alibaba / TMall että JD.Com'in kanssa. Etelä-Koreassa verkkokauppayhteistyö on jo aloitettu, Japania kartoitetaan.

4. Mikä on elintarvikeviennin kilpailukyky?

- Suomen elintarvikeviennin kilpailukyky on korkea, kun puhutaan innovatiivisista, lisäarvoa sisältävistä tuotteista. Tällaisia ovat esim. kaikki funktionaaliset ja terveysvaikutteiset tuotteet, uudet alkoholituotteet, innovatiiviset marja- ja kaurajalosteet, innovatiiviset maitojalosteet (erityisesti laktoosittomat tuotteet) sekä luonnonmukaiset tuotteet
- Erityinen vahvuus Suomella on maitojalosteiden, kauran ja kaurajalosteiden sekä alkoholituotteiden viennissä. Aasian markkinoiden osalta korostuu myös suomalaisen sianlihan ja maitojalosteiden merkitys
- Suomi on jo nyt kauran osalta maailman 2. suurin viejä Kanadan jälkeen; meillä on meneillään laaja työ nostaaksemme kaurassa vientituotteiden jalostusastetta. Esimerkiksi Helsingin Mylly vie jo laajasti mm. gluteenitonta ja luomukauraa maailmalle noin 30 eri maahan. Viimeisin avaus yhdessä Food from Finland-ohjelman kanssa koski Etelä-Afrikkaa, jonne vienti avattiin 9 / 2016
- Perustuotteiden ja raaka-aineiden viennistä meidän on pitkäjänteisellä työllä ponnisteltava yhä laajempaan kuluttaja- ja lisäarvotuotteiden vientiin
- TEM:in ja MMM:n toimeksi antaman, sekä Luonnonvarakeskuksen ja ETLAn toteuttaman Elintarvikealan kilpailukykyselvitys tuo esille nämä samat edellä mainitut seikat, sekä myös tarpeen fokusoida jatkossa yhä enemmän elintarvikealan viennin kehittämistoimiin.

5. Missä elintarvikevienti on suhteessa muihin vientialoihimme

- ml. miten paljon fokuksessa, miten tuetaan, mitä tehdään?

- Fokus elintarvikealaan ja sen viennin kehittämiseen on ollut hyvin alhaisessa fokuksessa aina vuoteen 2014 saakka; viennin kehittämisen fokus on aiemmin ollut lähes täysin ICT, Cleantech yms toimialoilla
- Vasta Food from Finland –ohjelman kehittäminen yhteistyössä TEM:in, MMM:n, Elintarviketeollisuusliiton ja Finpron kesken vuonna 2014 toi elintarvikealan mukaan fokusalueiden ja Team Finland –toimenpiteiden joukkoon
- Tätä kehitystä ja fokuksen vahvistamista vauhditti vuonna 2014 alkanut EU:n pakotteiden ja Venäjän vastapakotteiden aiheuttama elintarvikkeiden vientikielto Venäjälle, joka koskee edelleen suurinta osaa elintarvikkeistamme
- Elintarvikeala on osa Suomen kannalta hyvin keskeistä Biotalouden toimialaa ja istuu näin erinomaisesti osaksi Biotalouden kärkihankkeita ja kehittämistoimenpiteitä
- Biotalouden kasvuohjelmien vaikuttavuus vientiin vuonna 2016 oli noin 200 m€, valtiolle tämä tarkoitti vähintään 50 m€ verotulojen lisäys. Yrityksiä biotalouden kasvuohjelmissa on mukana jo yli 200
- Food from Finland –ohjelma on merkittävin ja tehokkain työkalu elintarvikeviennin kasvattamiseen.

Esa Wrang

Head of Industry, Food
Director, Food from Finland program
Finpro, Export Finland
Tel. +358 400 243076
esa.wrang@finpro.fi

FIN PRO | EXPORT FINLAND | INVEST IN FINLAND | VISIT FINLAND